



Лінгвометодологія

*Поняття лінгвометодології:
наукова парадигма, епістема.
Історія лінгвістичної науки
як зміна парадигм.*

- ***Методологія наукового пізнання*** – це певна система методів, форм, засобів та видів пізнання. Під методологією розуміють вчення, науку про методи наукового пізнання та перетворення дійсності; це один з аспектів гносеології, який розробляється таким її розділом, як логіка та методологія науки.



- Пор. також визначення *методологія* – це вчення про способи пізнання й осмислення дійсності й формування внутрішнього рефлексивного світу людини, а також *про дослідницькі настанови, принципи та процедури аналізу об'єктів різних наук.*

Ключові поняття лінгвометодології

- *Наукова парадигма* (гр. *parádeigma* «приклад, зразок»).
- поняття античної поняття античної і середньовічної поняття античної і середньовічної філософії поняття античної і середньовічної філософії, що характеризує сферу вічних ідей як прототип, зразок, відповідно до якого бог-деміург створює світ суцього;
- у сучасній філософії науки у сучасній філософії науки – система теоретичних у сучасній філософії науки – система теоретичних, методологічних у сучасній філософії науки – система теоретичних, методологічних і аксіологічних (=ціннісних) настанов, узятих за зразок розв'язування наукових задач і які поділяють усі члени наукового співтовариства;
- у лінгвістиці у лінгвістиці Фердинанд де Соссюр використав термін «парадигма» для позначення класу об'єктів, які мають подібні властивості;

Т. Кун «Структура наукових революцій» (1962)

- Виділяє два основних аспекти парадигми: епістемічний (=пізнавальний) і соціальний.
- В епістемічному плані *парадигма – це сукупність фундаментальних знань, цінностей, переконань і технічних прийомів, що виступають як зразок наукової діяльності.*
- У соціальному – парадигма характеризується через її конкретне наукове співтовариство, цілісність і границі якого вона визначає.

- 
- 
- З кінця 60-х рр. ХХ ст. цей термін у філософії і соціології науки використовується для позначення **вихідної концептуальної схеми, моделі постановки проблем та їх вирішення, методів дослідження, які панують протягом певного історичного періоду у науковому співтоваристві.**

- Поняття *нормальної науки і наукової революції за Т. Куном.*
- Концепція Т. Куна vs. теорія М. Фуко: терміни «парадигма Куна» та «епістема Фуко» від грец. *epistémē* «знання» є співвідносними.
- На відміну від Т. Куна, який розглядав різні парадигми як несумісні, французька школа розглядає науку (франц. *episteme*) як таку, що утворюється кумулятивним шляхом, хоча ця кумулятивність і має дискретну природу.
- **Пор. ЕПІСТЕМА**, -и, **ж.** Структура. Структура знання. Структура знання; розумова. Структура знання; розумова своєрідність. Структура знання; розумова своєрідність пізнавальних. Структура знання; розумова своєрідність пізнавальних установок. Структура знання; розумова своєрідність пізнавальних установок тієї. Структура знання; розумова своєрідність пізнавальних установок тієї чи. Структура знання; розумова своєрідність пізнавальних установок тієї чи іншої. Структура знання; розумова своєрідність пізнавальних установок тієї чи іншої культурно-історичної. Структура знання; розумова своєрідність пізнавальних установок тієї чи іншої

Історія лінгвістики як зміна парадигм

- На ранній стадії розвитку науки загальноприйнятої концепції або «парадигми науки» не існує. У науці панує повний *різnobій стосовно проблематики, границь, методів та основних понять*. З часом формується деяка парадигма як загальноприйнятий зразок актуальної наукової практики.
- З *допарадигмальної доби* наука виходить з певним набором проблем, які визначають загальний напрям досліджень і позбавляють дослідників необхідності пошуку альтернативних рішень. Парадигма забезпечує співдружність дослідників, згуртовує їх в єдину наукову спільноту

Допарадигмальна доба розвитку лінгвістики – перший період.

- Від досократиків до стоїків та александрійців, і пізніше, під час аристотелівського Ренесансу, який доніс грецьку думку до кінця латинського Середньовіччя, мова залишалася об'єктом філософського умогляду, а не об'єктом спостереження, опису, аналізу.

Філологія – другий період

- «Філологічна школа» існувала вже в Олександрії. ... ця наука має перш за все фіксувати, тлумачити й коментувати тексти. Такі завдання змушують її звертатися до вивчення історії літератури, побуту, соціальних інституцій тощо... Якщо вона й торкається лінгвістичних питань, то лише для того, щоб порівняти тексти різних епох, визначити особливості мови певного автора, розібрати чи пояснити написи архаїчною чи маловідомою мовами.

Вільям Джоунс – третій період

- Порівняльно-історична (генетична) наукова парадигма – розробка процедур реконструкції походження мов від прамов, установлення еволюційних змін і закономірностей розвитку споріднених мов шляхом їх порівняння на різних етапах формування.
- Головним принципом порівняльного мовознавства є історизм, який мав філософське підґрунтя (еволюційні погляди К. Ліннея, Ж. Ламарка, Ч. Дарвіна та ін.).

Відлік нового часу – Ф. де Соссьюр

- Ф. де Соссьюр: *«треба від початку стати на ґрунт мови і вважати її за підставу (norme) для всіх інших проявів мовної діяльності».*
- *Таким чином лінгвістика вступає на шлях теоретичного обґрунтування мовних явищ. Не філософія мови, не еволюція мовних явищ стають об'єктом лінгвістики, а її внутрішня реальність. Лінгвістика намагається стати наукою формальною, строгою, систематичною.*

XX ст. Структуральна наукова парадигма

- Виникла наприкінці XIX ст. як альтернатива порівняльно-історичному мовознавству і була спрямована на дослідження сучасного стану мови як системи із притаманними їй (1) інваріантними елементами: фонемами, морфемами, лексемами т ін.), що в мовленні співвідносяться з їх конкретними реалізаціями; (2) відношеннями між елементами (синтагматичними, парадигматичними), упорядкованими в ієрархію мовних рівнів. Філософські засади – біхейвіоризм.

XX ст., кінець 50-х рр.

Генеративна лінгвістика

- Складається з теорії породження реченнєвих одиниць шляхом застосування певної сукупності вроджених правил, наявних в ментальних граматиках людей, а також теорії взаємозв'язку мови і мислення. Філософські засади – раціоналізм

Кінець ХХ ст. Когнітивна лінгвістика

- Когнітивна наукова парадигма в лінгвістиці характеризується спрямуванням на вивчення мови як засобу отримання, зберігання, переробки й використання знань, на дослідження способів концептуалізації й категоризації певною мовою світу дійсності та внутрішнього рефлексивного світу людини.